http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

United States Holocaust Memorial Museum

Interview with Andrius Algirdas Jonaitis

RG-50.473*0180

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

Alicija Žukauskaitė: Pirmiausiai norėjau paprašyt, kad prisistatytumėt. Koks yra jūsų vardas ir pavardė?
Andrius Algirdas Jonaitis: Aš – Jonaitis Andrius Algirdas.
Alicija Žukauskaitė: Kuriais metais esate gimęs?
Andrius Algirdas Jonaitis: Gimęs 1928 metais.
Alicija Žuakuskaitė: Ir kur?
Andrius Algirdas Jonaitis: Kėdainių mieste.
Alicija Žukauskaitė: Kai prasidėjo karas, kai atėjo vokiečiai, kur jūs tada buvote?
Andrius Algirdas Jonaitis: Kai atėjo karas, buvome išvažiavę su broliu į senelio ūkį už Kauno, šalia Veiverių ten, kaime. O paskui, tėvas, kadangi buvo gelžkelietis, gerai mokėjo vokiečių kalbą, jis atvažiavo, nu, gal už savaitės po karo pradžios, ir, reiškia, mes grįžom į Kėdainius ten.
Alicija Žuakuskaitė: Ar Kėdainiuose gyveno žydai?
Andrius Algirdas Jonaitis: Taip, Kėdainiuose buvo, na, nemažai žydų, kaip rašė spaudoj, kad kažkas virš 3 tūkstančių.
Alicija Žukauskaitė: O jūs pats pažinojote bent kuriuos iš jų?
Andrius Algirdas Jonaitis: Pažinojau, taip. Mes imdavom prekes pas vieną žydę parduotuvėj, reiškia, ir jinai atveždavo prekes iš miesto su vežimu, su arkliu, reiškia, mums į namus. Nu, ten atstumas – panašiai pusantro, du kilometrai, nuo miesto centro iki geležinkelio stoties toks atstumas. Reiškia, pristatydavo be papildomo užmokesčio. Labai gerai sugyvenom – Chaja tokia, kiek prisimenu. Pavardės nežinau – Chaja, Chaja vadindavom.
Alicija Žukauskaitė: Tai jūsų gyvenamoji vieta buvo geležinkelio stotis?
Andrius Algirdas Jonaitis: Taip, pati geležinkelio stotis.
Alicija Žukauskaitė: Na, o sakykit, ar matėt, kas atsitiko su žydais, kai prasidėjo karas?
Andrius Algirdas Jonaitis: Nu, tuo laiku, kada grįžom mes iš kaimo į Kėdainius, buvo atostogų metas, jau ten retai būdavom mieste, bet matydavom, kad jau žydai yra suvaryti į jų, nu, pagrindinę tokią gyvenvietę, buvo šalia upelio ten... o kad jį galai!.. nu, reiškia, į vieną vietą, žydai buvo iš visų miesto dalių suvaryti į vieną vietą.
Alicija Žukauskaitė: Ar ta teritorija, į kurią buvo suvaryti visi žydai, ar ji buvo aptverta kažkaip?
Andrius Algirdas Jonaitis: Vat, žinot, šito negaliu pasakyt. Ten - šone jau miesto nuo centro, arčiau Nevėžio upės, ir ten mes labai retai būdavom. Eidavom centrinėm gatvėm į mokyklą, kaip ėjau, centrinėm gatvėm, ir šito nežinau. Tiktai vėliau jau iš to jų geto jie buvo varomi į dvaro rūmų arklides, jau su daiktais. Ir buvo, reiškia, visi išvaryti į arklides. Arklidės buvo tos didelės labai. Nu, ir jie ten visi tilpo. Tai jau buvo gal rugpjūčio mėnesį taip.
Alicija Žukauskaitė: Ar jums teko matyti, kaip žydus surinko į tą getą, mieste dar kai buvo, kai juos rinko?
Andrius Algirdas Jonaitis: Mieste? Šito nemačiau, ne.
Alicija Žukauskaitė: Nematėt?
Andrius Algirdas Jonaitis: Neteko matyt, ne.
Alicija Žukauskaitė: O šiaip tą teritoriją galėjot matyt, galėjot matyt tuos žmones?
Andrius Algirdas Jonaitis: Taip, galima, galima buvo matyt nuo gatvės, va, einant ta gatve į geležinkelio stotį, matėsi tas visas rajonas toks.
Alicija Žukauskaitė: Ar saugojo juos kas nors?

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

Andrius Algirdas Jonaitis: Saugojo.
Alicija Žukauskaitė: O kas juos saugojo? Ką jūs matėt?
Andrius Algirdas Jonaitis: Saugojo, nu, daugumoj tai gal šitie, nu, partizanai – baltaraiščiai.
Alicija Žukauskaitė: Kodėl jūs sakot, kad jie – baltaraiščiai?
Andrius Algirdas Jonaitis: Nes jie nešiojo, tie, kurie buvo, reiškia... partizanais vadinosi, užėjus vokiečiams, jie nešiojo ant rankų baltus raiščius su dideliu *Hakenkreuz*-u (svastika – vokiškai).
Alicija Žukauskaitė: Jo?
Andrius Algirdas Jonaitis: Taip.
Alicija Žukauskaitė: Aha!.. Ar jie buvo ginkluoti?
Andrius Algirdas Jonaitis: Ginkluoti, taip.
Alicija Žukauskaitė: Gal galėtumėt pasakyt, kiek maždaug jų saugojo tą getą?
Andrius Algirdas Jonaitis: Ne, žinot, šito negaliu pasakyt, tik matėsi, kad... Teisingai! – buvo spygliuota viela, ir jie vaikščiojo šioj pusėj, ne viduj, išorinėj pusėj, pagal (palei) spygliuotą vielą, kiek matėsi, nes ten namukai trukdė matymui, bet šiaip – nuo gatvės matėsi.
Alicija Žukauskaitė: O mieste juos vaikščiojančius jūs matydavot?
Andrius Algirdas Jonaitis: Mačiau, taip.
Alicija Žukauskaitė: Ar yra tekę matyti, kad jie varytų kokį žmogų ar žmones, ar žmonių grupę?
Andrius Algirdas Jonaitis: Ne, neteko. Teko matyti ir žydus vaikščiojančius mieste. Jiems gal leisdavo išeiti? Su geltonom žvaigždėm tom Dovydo ant nugaros ir prieky, ir vaikščiojo, tiktai vaikščiojo ne šaligatviu, o pačia gatve. Reiškia, jiems buvo uždrausta šaligatviu vaikščiot, tai, va, tik tiek.
Alicija Žukauskaitė: O kai juos suvarė į tas arklides, ar matėt, kaip varė?
Andrius Algirdas Jonaitis: Ne, nemačiau. Tiktai pasakojo, kad, reiškia, visus žydus suvarė į arklides.
Alicija Žukauskaitė: Ir kas atsitiko po to?
Andrius Algirdas Jonaitis: Nu, aš nežinau, kiek jie laiko ten išbuvo tose arklidėse, panašiai mėnesį gal, gal mažiau, nu, ir paskui, rugpjūčio gale gal, – tiksliai datos neprisimenu, nežinau... Vieną kartą mes su vaikais buvom nuėję į Dotnuvėlę maudytis, ir išgirdom – iš ryto – išgirdom baisų... nu, kaukimą žmonių, masišką, verkimą tokį, kadangi ten tiesioginis atstumas, kur mes buvom, iki šaudymo vietos – gal kilometras panašiai, ir paskui šūvius: salvė šūvių, salvė šūvių. O riksmas tas vis didėjo ir didėjo – šiurpu! Atleiskit... Kai prisimenu, tai... Baisu buvo!... Nubėgom nuo upelio į namus. Žiūrim, ir ten stovi visi žmonės, nu... ir verkia!.. Tas tęsėsi, nu, gal kelias valandas. Paskui šūviai nutilo, ir žmonių šauksmai nesigirdėjo, o po kiek laiko, gal po valandos ar po dviejų, aš tiksliai dabar jau negaliu pasakyt, vėl tas pats pasikartojo. Reiškia, galbūt varė vieną partiją šaudyt, juos ten pribaigė, grįžo atgal, pasiėmė kitą partiją, ir vėl tas pats. Nu, taip tęsėsi gal kokias šešias valandas. Nu, paskui viskas nutilo. Mes tada, kitą dieną, na, su savo draugais vaikais per parką, per upelį perėjom ir nuėjom pažiūrėt, kas ten vyko. Nu, ir nuėję pamatėm, kad, reiškia, ant kranto... aukštas krantas (kraštas)... duobės buvo iškastos, jos dabar užverstos buvo jau, bet prie tų duobių – įvairių mėsgalių, nu, kaulų gabalai, daugiausiai matėsi, kad, reiškia, kaukolių – jau skyrėm kaulus, viską, kokios dalies... Ir mes taip pašiurpom, kad toliau niekur nėjom ir nubėgom atgal namo.

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

Alicija Žukauskaitė: Ar daiktų kokių matėsi?
Andrius Algirdas Jonaitis: Ne, nesimatė. Užkasta buvo jau ten viskas, tiktai, va, sakau – mėsgaliai ir kaulai. Mes ir paskui galvojom - kaip (kodėl) čia viršuj kaulai ? Jeigu juos suvarė į duobes, tai neturėtų būt šito. Bet, pasirodo, kad buvo, - tai gal šaudė, dar ne duobėse jiems esant?.. Baisu, baisu...
Alicija Žukauskaitė: O kiek buvo duobių?
Andrius Algirdas Jonaitis: Žinot, kad aš tikrai negaliu jums pasakyt. Mes pribėgom prie pirmos – nu, ilga duobė, pagal kasinėjimą ten kokių 3 m gal pločio ir, nu, 20 m, gal 30 m ilgio. O ten toliau matės ir daugiau duobių panašaus pavyzdžio tokio.
Alicija Žukauskaitė: Ar jūs žinojot anksčiau, kad tos duobės yra iškastos?
Andrius Algirdas Jonaitis: Ne, nežinojau. Nors sakė, kad duobes kasė rusų karo belaisviai.
Alicija Žukauskaitė: Kai jūs tada išgirdote šaudymą, besimaudydami prie upelio, ar jūs žinojote, kas ką šaudo?
Andrius Algirdas Jonaitis: Nu, tai jau buvo kalbos tokios, kad vokiečiai žydus vis tiek sušaudys. Laiko tik nežinojo, bet, vienu žodžiu – sušaudys. Tai jau žinojom, kad ten, reiškia, tas riksmas ir šūviai, tai ten dėl žydų buvo.
Alicija Žukauskaitė: Koks atstumas buvo nuo jūsų namų prie geležinkelio iki tos vietos, kur šaudė?
Andrius Algirdas Jonaitis: Nu, pusantro kilometro maksimum tiesia linija, pusantro kilometro taip (maždaug).
Alicija Žukauskaitė: Ar matėt, kas atsitiko su žydų turtu, kai žydai buvo sušaudyti?
Andrius Algirdas Jonaitis: Ne... kad tuo laiku mes tiesiog nėjom iš namų į miestą niekur – toks siaubas apėmęs buvo, kad baisu!.. Ir vokiečių net bijojom: pamatydavom vokietį, tai bėgdavom šalin net. Mes galvojom, ir mus gali nušaut.
Alicija Žukauskaitė: Ką žmonės kalbėjo, kas šaudė?
Andrius Algirdas Jonaitis: Nu, dėl šaudymo tai – šaudė vokiečiai, šaudė speciali komanda, atvykusi, paskiau kaip sakė, kad buvo atvykus speciali ten kažkokia komanda, kuri šaudydavo ir kituose miestuose, nu, ir buvo paimti ir vietiniai, šauliai. Pavyzdžiui, va, iš geležinkelio stoties šaulių būrio jaunesni vyrai buvo. Gavo šaukimus atvykti karo komendantūron mieste. Jiems ten davė ginklus, nežinau kokius, šautuvus greičiausiai, ir jie buvo paimti prie šitos egzekucijos. Sakė, kad jie tiktai sargyba buvo, varant nuo arklidžių iki duobių.
Alicija Žukauskaitė: Gal pavardes žinot kokių vyrų, kuriuos paėmė?
Andrius Algirdas Jonaitis: Nu, tai aš porą pavardžių tai prisimenu: Mykolaitis buvo, šaulys toks, Skirmantas, va – tai tuos. Skirmantas kaimynystėj gyveno, tai jis irgi buvo ten.
Alicija Žukauskaitė: Ar jis pasakojo ką nors?
Andrius Algirdas Jonaitis: Nepasakojo.
Alicija Žukauskaitė: Tas šaulių būrys – papasakokit – kas tai buvo per būrys?
Andrius Algirdas Jonaitis: Nu, geležinkelio tarnautojai, darbininkai, kurie norėdavo, kad liktų tarnyboj, turėdavo, nu, ne priverčiami, bet, norėdami sau, stojo į šaulių būrį. O šaulių būrys tai buvo jau nuo Nepriklausomos Lietuvos, nuo Smetonos laikų, didelis šaulių būrys, kiek prisimenu, apie 30 vyrų. Nu, tai aktyvus buvo būrys: ir sporte pasižymėjo, ir meninėj saviveikloj dalyvaudavo jie, šaudymus atlikdavo, mokomuosius, ten prie upės Dotnuvėlės...
Alicija Žukauskaitė: Tai čia – prieš karą?

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

Andrius Algirdas Jonaitis: Prieš karą. Nu, tai, vat, tie patys šauliai, kurie buvo tuo laiku, vokiečiams užėjus, tai prie šaudymo, sakau, gavo paliepimus iš karo komendantūros atvykti ten. Juos apginklavo ir pasiuntė prie žydų, sargybon.
Alicija Žukauskaitė: O jūsų tėvas buvo šaulys?
Andrius Algirdas Jonaitis: Buvo šaulys, bet jis buvo - ne rikiuotės, ir jį... jam nereikėjo eit. Nu, jis buvo ten jau kažkoks viršininkas, tiksliai nežinau, bet būdavo ten vado pavaduotojas ar kas.
Alicija Žukauskaitė: O tuo laikotarpiu ar tie šauliai vaikščiojo su uniformom, ar jie - be uniformų?
Andrius Algirdas Jonaitis: Ne, ne, ne, be uniformų, be.
Alicija Žukauskaitė: Ar jie taip pat turėjo baltus raiščius?
Andrius Algirdas Jonaitis: O, vat, šito... ne, šauliai neturėjo, tiktai galbūt, va, kada juos paėmė ten komendantūron, gal jiems ten davė raiščius, bet šito nežinau, nemačiau.
Alicija Žukauskaitė: Ar esat matęs šitą Skirmantą ir tą Mykolaitį su ginklais?
Andrius Algirdas Jonaitis: Nemačiau. Ne, jie, kaip (kai) atliko šitą reikalą, jie grįžo į namus vėl, be ginklų, be raiščių.
Alicija Žukauskaitė: Ar bandė koks nors, kas nors pabėgti iš tos egzekucijos vietos? Aš turiu omeny žydus.
Andrius Algirdas Jonaitis: Ai, taip. Tai atsirado vienas, nu, drąsus žydas, buvęs futbolo Kėdainių rinktinės žaidėjas. Pavardę neprisimenu, bet aš jį gerai, kaip ir šiandien, atsimenu - aukštas vyras, stambus. Nu, ir paskui, kaip pasakojo, va, Mykolaitis, kad jisai prieš šaudymą, būdamas dar ne duobėj, čiupo vieną policininką, policininką, reiškia, su uniforma jau, buvusį Smetonos policininką, ir įsitraukė kartu į duobę su savim, įšoko kartu su juo. O iš kitos pusės ten turbūt šaudė nuo viršaus kiti, ir, reiškia, tas policininkas irgi buvo nušautas, kaip ir pats tas žydas, kuris jį pačiupo. Nu, po to ten buvo iškilmingos laidotuvės. Buvau ir aš nuėjęs į tą ceremoniją. Ten labai jau garbingai laidojo, ten, kad žuvęs policininkas...
Alicija Žukauskaitė: Daug žmonių buvo laidotuvėse?
Andrius Algirdas Jonaitis: Nu, neperdaugiausiai, bet buvo, neperdaugiausiai, bet buvo...
Alicija Žukauskaitė: Ir kaip atrodė tos laidotuvės?
Andrius Algirdas Jonaitis: Nu, laidotuvės kaip laidotuvės: vokiečių garbės sargyba jau ten ėjo, šeimos nariai gal ten, nu, ir šiaip smalsuoliai, bet žmonių nedaug – atgrasyti buvo gal.
Alicija Žukauskaitė: Aišku. O tai, ką pasakojo Mykolaitis, jūs sakot, ,,kaip pasakojo... Mykolaitis‘‘, - ar jūs girdėjot, kaip jis šitą pasakojo?
Andrius Algirdas Jonaitis: Girdėjau, girdėjau – kaimynas irgi (gi) mūsų buvo. Labai, Mykolaitis, labai, - nu, ir pagyvenęs jis vyras gal buvo, apie 40 metų, labai geras žmogus, nuostabus... Ir jo likimas buvo labai liūdnas. Jis, parėjęs namo, irgi verkė. Sako, nedalyvavau žudynėse, bet vedžiau juos ir girdėjau, ir mačiau viską, kas ten vyko. Nu, tai jis labai pergyveno, nu, ir paskui, kiek jis pragyveno? – du metus, ir mirė nuo šito gal sielvarto, nuo ko, prie vokiečių, paskutiniais metais gal, keturiasdešimt ketvirtais ar trečiais (1944 m. ar 1943 m.) mirė, ir vien tiktai nuo šito pergyvenimo... O dėl daiktų, kaip sako, kad ten jie prisigrobė – nemačiau nei vieno daikto, kad jis neštų ten kažką maišais ar ką, nemačiau.
Alicija Žukauskaitė: O koks to Skirmanto likimas?

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.

http://collections.ushmm.org
Contact reference@ushmm.org for further information about this collection

Andrius Algirdas Jonaitis: Skirmantas, nu, Skirmantas – jaunas vyras, tik iš armijos, iš kariuomenės buvo grįžęs, aktyvus šaulys. 1944 m. liko Lietuvoj, užėjus tiktai rusams, buvo suimtas ir sušaudytas. Reiškia, galbūt jis šaudė ir pats žydus, bet šito tiksliai nežinau.
Alicija Žukauskaitė: Ar daugiau kokių nors procesų buvo po karo, vat, 1944 m. ar 1945 m., ar 1946 m. ?
Andrius Algirdas Jonaitis: Nu, tai daug ten... Žmones NKVD pradėjo šaukti, nu, ir daug gal suimtų buvo, aš tiksliai nežinau, kadangi jau 1944 m. mes gyvenom Kaune.
Alicija Žukauskaitė: Mhm, aišku...
Andrius Algirdas Jonaitis: Tai, va, šitaip... Daugiau tokių atvejų, ko nors ypatingo neprisimenu.
Alicija Žukauskaitė: Dar norėjau paklausti. Po to šaudymo ar Kėdainių mieste liko žydų kur nors, kaip nors?
Andrius Algirdas Jonaitis: Kad, sakyčiau, neliko, sakyčiau, neliko, nes iš visų tų arklidžių visus ten sušaudė.
Alicija Žukauskaitė: Tai jums jau maisto niekas nebevežiodavo prekių, jau reikėdavo važiuot patiems?
Andrius Algirdas Jonaitis: Taip, patiems.
Aicija Žukauskaitė: O kai buvo tos laidotuvės to policininko, gal jūs jo pavardę prisimenate?
Andrius Algirdas Jonaitis: Ne, neprisimenu.
Alicija Žukauskaitė: Ar jis buvo pažįstamas?
Andrius Algirdas Jonaitis: Ne, nepažįstamas, tik taip sakė kažkas tai pavardę, nu, tai čia Kėdainiuose tai galima ir sužinot nuvažiavus.
Alicija Žukauskaitė: Ar per tas laidotuves sakė kas nors kokias nors kalbas?
Andrius Algirdas Jonaitis: Nežinau, nes aš tik taip iki kapinių palydėjau ir paskui jau ėjau namo. Nežinau, kalbas sakė ar nesakė ten kas.

The following transcript is the result of a recorded interview. The recording is the primary source document, not this transcript. It has not been checked for spelling nor verified for accuracy. This document should not be quoted or used without first checking it against the interview.

The interview is part of the United States Holocaust Memorial Museum's collection of oral testimonies. Information about access and usage rights can be found in the catalog record.